

Zdravje šolskih otrok in mladine zaskrbljuje

Glede na življenjske pogoje in okolje šolarji in mladostniki vedno bolj bolevali. Mladina je deležna napredka civilizacije in tehnike, občuti pa tudi vse negativne učinke tega napredka, kot so odmiranje tradicionalnih vrednot, pomanjkanje novih, odtujenost, osamljenost in pomanjkanje idealov. Kvaliteta življenja pada, družinsko življenje zamira, vedno več otrok živi v nepopolnih ali dopoljenih družinah ali v domovih, polovica srednješolcev je vozačev. Nimajo zdravih življenjskih navad niti odnosa do ohranjanja lastnega zdravja. V družinah ni zdrave prehrane, ni higienskih navad, premalo je telesne aktivnosti in sprostitve ob vedno večjem številu stresnih dejavnikov. Način življenja je tak, da povzroča vedno večjo obolevnost. Podatki o naraščajočem številu boleznih dihal, gibal, čutil in psihosomatskih motenj nam to potrjujejo.

Večina otrok ne zajtrkuje, redno kosi le polovica osnovnošolcev, srednješolci pa sploh ne. Razporeditev dnevnih obrokov ni primerna, srednješolci imajo navadno dva obroka na dan, kosijo okrog 15. ure in ob 22. uri obilno večerjajo. Šolska telesna vzgoja ne zagotavlja pravilnega telesnega razvoja niti ustrežne telesne pripravljenosti. V celoti ni dovolj šolskih ur posvečenih telesni vzgoji, niti niso pravilno razporejene preko delovnega dneva in tedna. Pri

pouku telesne vzgoje je premalo poudarjen pomen lepe telesne drže, ki je obenem tudi zdrava in preprečuje okvare gibal. Preveč je poudarka na igrah z žogo in tekmovanju, saj ni mogoče gojiti nobene telesne aktivnosti zgolj zaradi veselja in zdravja. Otroci ne marajo ur telesne vzgoje. V srednjih šolah je še slabše, saj zaradi pomanjkanja telovadnic morajo telovaditi drugje in poteka ta pouk v blok urah ločeno od ostalega pouka in tako ne služi sprostitvi. Telovadnico premore le polovica srednjih šol v Ljubljani in še te so premajhne. Osnovni pogoji življenja in dela so zlasti na srednjih šolah zelo slabi. Učilnice so prenapolnjene, normativov za higienski režim ni mogoče uveljaviti, čeprav je natančno določena površina učilnic, osvetlitev, oddaljenost od table, toplota in vlažnost zraka v učilnicah. Zaradi velikih razlik v rasti in razvoju pri isti starosti otroka, je bilo izdelano šolsko pohištvo v različnih velikostih, žal pa navadno opažamo, da učenci sedijo na neprimernih stoli in pišejo pri neprimernih mizah. Taki pogoji dela učence utrujajo, če pa k temu prištejemo še obremenitve, kot so šest do osem ur pouka dnevno, podaljšano bivanje in še delo za šolo doma, ugotovimo, da so pogoji življenja in dela našega šolarja daleč od tistega, kar priporočajo strokovnjaki svetovne zdravstvene organizacije. A žal zdravstvena služba lah-

ko v sedanjem trenutku le ugotavlja stanje in opozarja na nujnost izvajanja določenih ukrepov. Denimo, da:

- moramo v šolah uvesti rekreativni odmor,
- v domovih za učence zaposliti medicinsko sestro, zagotoviti nočno dežurstvo pedagoškega osebja, seveda pa spremenjena problematika zdravstvenega varstva šolskih otrok in mladine terja poglobljeno delo zdravstvene službe. Zato pred-

lagamo 1500 šolarjev na en zdravstveni tim, kar pomeni spremembo normativa. V naši občini bi to pomenilo še enega zdravnika, eno višjo medicinsko sestro in enega fizioterapevta za šolski dispanzer, vemo pa, da zdravstveni dom sam nima možnosti za zaposlovanje novih delavcev, zato potrebujemo pomoč družbe.

Dr. Marjana Šalehar

Nič bolje ni v zobozdravstvu

V Sloveniji je, po merilih Svetovne zdravstvene organizacije, obolevnost zob pri naših otrocih in mladini že zelo visoka oz. zaskrbljujoča, kot je aprila letos ocenil zdravstveno stanje zob pri našem prebivalstvu predstavnik Svetovne zdravstvene organizacije na Zveznem komiteju za zdravstveno in socialno varstvo v Beogradu.

Obolenje zob je pri nas zajelo celotno prebivalstvo, saj ni skoraj nikogar, ki ne bi potreboval zobozdravniško pomoč. Leta 1985 je bilo v Evropi samo še na Poljskem ugotovljeno višje število obolelih stalnih zob pri otrocih in mladini kot v Jugoslaviji, vključno s Slovenijo.

Zobni karies je obolenje, ki je odvisno od številnih dejavnikov okolja, predvsem od prehrabnih navad in zdravstvene vzgojenosti prebivalstva. Dokazano je, da je z večjo porabo sladkorja, predvsem saharaže v zadnjih desetletjih in mehke, prekuhane hrane, ki je ni potrebno gristi in žvečiti visoko narasla obolevnost zob. Industrijski sladkor – saharaža, ki je sestavni del vseh slaščic, že v nekaj minutah razpade v ustih v mlečno kislino, ki razgrajuje zobno sklenino in zobovino. Za mesto Ljubljana in prav tako za občino Lj. Šiška je značilna močna priseljenost prebivalstva ter visoka zaposlenost obeh staršev, kar še poslabšuje prehrabne navade. Spremenili so se vzorci porabe časa, prevladuje hrana, bogata z ogljikovimi hidrati in pri učencih srednjih šol hrana iz kioskov. Mali otrok je že v zgodnjem otroštvu zasvojen s sladko hrano: v samopostrežnih trgovinah so razstavljene mamljive slaščice. Veliko staršev ne ve, kako zelo so škodljive zdravju zob in da botrujejo tudi številnim drugim obolenjem.

Vse države v Evropi, razen Poljske, so z uvajanjem preventivnih ukrepov, ki so v zobozdravstvu zelo učinkoviti, v kolikor se izvajajo celovito in dosledno že v najzgodnejšem otrokovem obdobju, uspeli znižati obolevnost zob v zadnjih petnajstih letih od 70 do 90 %. Obolevnost se je znižala v taki meri, da omejujejo študij in zaposlovanje zobozdravnikov, ker jih pri otrocih in mladini potrebujejo vedno manj.

Cilj Svetovne zdravstvene organizacije je, da bi do leta 2000 vsi 12-letni otroci imeli v povprečju le tri prizadete stalne zobe in da bi 50 % petletnih otrok imelo popolnoma ohranjene zdrave zobe. Dosedanja spoznanja in izkušnje strokovnjakov v okviru Svetovne zdravstvene organizacije potrjujejo, da je navedene cilje možno doseči, seveda tako kot v zdravstvu ob podpori vseh dejavnikov v družbi, še zlasti šole, ki imajo čedalje večji vzgojni pomen.

mag. dr. Metoda Rejč

NOVO NA KEBETOV 11 OBLAČILNI SERVIS »ROZI«

Tu si boste lahko obnovili garderobo: Obleke lahko daste v popravilo ali predelavo. Tudi nova krila, ženska in otroška, po meri lahko naročite.

Otroška krila si lahko tudi že izberete!

PRIDITE!

V PONEDELJEK od 8. – 16.

SREDA od 8. – 12. in od 15. – 18.

PETEK od 8. – 16.

Obrambno in samozaščitno pripravljanje v KS in organizacijah združenega dela

Ujme in druge katastrofe nas skorajda vsako leto opozarjajo na prelobo pripravljenost in organiziranost za njihovo preprečitev oziroma odpravljanje posledic. Ena najhujših katastrof, ki nas prav tako lahko doleti, je vojna, na katero bi morali biti še prav posebno pripravljeni, a je ne jemljemo dovolj resno, ker je že štiri desetletja ni bilo. Vojne, proti katerim se sicer bori vsa svetovna javnost, so še vedno zelo pogost dejavnik reševanja mednarodnih sporov in nesoglasij. Zlasti pri nas že zelo dolgo poudarjamo mir kot poročstvo napredka, varnosti in sreče, vedeti pa tudi moramo, da svobode in miru nihče nikomur ne zagotavlja ali poklanja in uspešno se rešuje ali varuje le tisti, ki to zna in ima zato rezerve ter dobro vpeljana organizacijo reševanja in pomoči.

Leta si že prizadevamo, da v okviru najmnogičnejšega usposabljanja pri nas obdelamo kak drobec iz najpreprostejših, pa tudi zapletenejših obrambnih, zaščitnih, varnostnih in reševalnih področij. To jesen oz. zimo bodo vsi tisti, ki nimajo vojaške ali kake druge obrambne in samozaščitne razporeditve, obravnavali v dvehurnem pogovoru v svoji krajevni skupnosti oz. delovni organizaciji vprašanja materialnih in zdravstvenih priprav za splošno ljudsko obrambno vojno in pri tem pregledali, kako smo pripravljeni za naravne in druge nesreče oz. izredne razmere. Pri nas sta namreč materialna in zdravstvena oskrba oboroženega boja in vseh oblik odpora sestavini samoupravnega družbenogospodarskega sistema, zato ju uresničuje vsak delovni človek in občan, zagotavljajo pa tudi ostali organizirani dejavniki družbe. Velik moralno-politični in praktični pomen v pripravah na splošno ljudsko obrambno vojno ima

delovanje družbenogospodarskega sistema kot temeljne materialne baze oskrbovanja sil splošne ljudske obrambe, zato nas mora že v miru skrbeti, kako bomo z načrti priprav materialnih in življenjskih potreb za izredne in vojne razmere lažje prebrodili morebitne težave, ko ne bo mogoče zagotoviti mirnodobnega obsega proizvodnje, pridelave in delovanja zdravstvenih, socialnih in drugih služb, potrebe po materialnih sredstvih, prehrani, zdravstvenih uslugah ali varstvu pa se bodo povečale.

O teh problemih in načinu zagotavljanja živiliških in drugih proizvodov, storitev in varstva ter zdravstva ob katastrofah, ujmah, v vojni in drugih izrednih razmerah boste slišali na razgovorih, ki bodo v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih.

Najbrž tudi kdaj potamate, da ni mogoče dobiti tega ali drugega proizvoda oz. živila za vašo družinsko košarico, da je vse predrago, premalo kvalitetno ali da težko uveljavljate svoje pravice iz zdravstvenega in socialnega varstva ipd., zato ne zamudite priložnosti, ko boste lahko ne le razkrili svoje težave in nezadovoljstvo, pač pa tudi vplivali na boljšo založenost trgovine in koriščenje uslug.

Vaši predlogi bodo tudi napotilo odgovornim za boljšo preskrbo, povezanost z upravnimi središči ter počutje v vašem delovnem in bivalnem okolju, za boljše načrtovanje zalog oz. rezerv brezskrbnega pričakanja prihodnjega dne naravnih in drugih presenečenj. Zato vljudno vabljeno in na to spomnite tudi vaše prijatelje, domače in sosede.

Tatjana Lipovec